

Een zoekgeraakt kunstboek van Lambert Doomer

In de inventaris van de nalatenschap van Lambert Doomer¹ wordt beknopt vermeld wat de kunstenaar naliet aan werken van eigen hand en van andere kunstenaars. Onder de eigen werken nemen de kunstboeken een grote plaats in, maar de gegevens zijn, zoals meestal 't geval is, summier en bieden geen enkel aanknopingspunt voor identificatie. Slechts in één geval vindt men een nadere aanduiding. Van een van de kunstboeken wordt gezegd dat Doomer het 'Doomer-Hoff' noemde². De betekenis daarvan werd tot dusver niet opgehelderd. Afgaande op de naam zouden we mogen veronderstellen dat de inhoud ervan heeft bestaan uit tekeningen of aquarellen van een landhuis of van een herberg of logement, waarmee de Doomers iets te maken hadden. Waar zou men zo'n bezit moeten zoeken? We weten uit de naspeuringen van Mejuffrouw Dr. I. H. van Eeghen³ dat de vader van Lambert, Herman Doomer, lijstenmaker en specialist in de bewerking van ebbenhout, wiens portret door Rembrandt in het Metropolitan Museum te New York hangt, in 1595 te Anrath werd geboren, een klein plaatsje in Nederrijns gebied, niet ver van Krefeld.

Toen de zoon Lambert zijn leertijd bij Rembrandt had voltooid en zich gereed maakte om erop uit te trekken – de grote reis die hem langs de Rijn naar Zwitserland en vervolgens naar Frankrijk zou voeren – zal zijn vader hem ongetwijfeld gewezen hebben op zijn geboorteplaats die niet ver buiten de reisroute lag, en er bij hem op hebben aangedrongen zijn familie in Anrath te gaan opzoeken.

De familiebetrekkingen verklaren de merkwaardige omweg die Doomer, die uit de buurt van Kleef kwam, voor zijn reis naar Keulen heeft gekozen. Klaarblijkelijk bezat de familie een buitenplaats of boerderij, waarvan Herman Doomer afkomstig was en waar de zoon Lambert haar terugvond.

* *Directeur van het Stedelijk Museum te München-Gladbach.*

¹ *Bredius, Künstlerinventare Bd. I, 1915, p. 77.*

² *ibid. Nr. 62.*

³ *Amstelodamum 1956, p. 133 e.v. – Mejuffrouw Van Eeghen was zo vriendelijk mij een afschrift van de akte van ondertrouw van Herman Doomer te doen toekomen, waarvoor ik haar hartelijk dank.*

Afb. 1. De herberg 'zur blauen Hand am Kirchhof', Rijksprentenkabinet Inv. A 3530

Het bewijs voor het verblijf van Doomer in Anrath is de tekening van de Dymbkes Poort – het opschrift is eigenhandig – in het British Museum⁴. Het is een in groen-gelige toon gewassen pentekening van kleiner formaat (14,7 × 18,6 cm) dan Doomer gewoonlijk voor zijn tekeningen gebruikte (ongeveer 24 × 40 cm). Men mag hieruit zonder twijfel opmaken dat het gezicht op de Dymbkes Poort deel uitmaakte van het kunstboek Doomer-Hoff (afb. 3).

Bij het zoeken naar andere bladen uit het kunstboek doet men er goed aan, de bijzonderheden van het Londense blad scherp in 't oog te houden. Schrijver dezes heeft vroeger een tekening in Berlijn (afb. 4) van Doomer gepubliceerd⁵ als ontstaan in het Nederrijnse gebied, op grond van het motief, zonder dat het vooralsnog gelukte haar te lokaliseren. Het historisch-topografisch onderzoek heeft nu ook hierin een motief uit Anrath herkend⁶. De identificatie vond plaats met behulp van een kadasterkaart uit 1861–62. Ook uit algemeen oogpunt is er geen enkel bezwaar deze tekening in ons verband op te

nemen. Het Berlijnse blad komt stilistisch overeen met dat in het British Museum. Beide zijn in groen-gelige toon gewassen. Ook de maten zijn gelijk.

Hierbij sluiten twee tekeningen (afb. 1 en 2) aan in het Rijksprentenkabinet te Amsterdam, waarvan Henkel reeds de samenhang had opgemerkt⁷. Ook hier een overeenkomstige wassing als bij de reeds genoemde bladen. Men mag dus, aangezien

⁴ A. M. Hind, *Catalogue of the Drawings by Dutch and Flemish Artists*, vol I, 1915, p. 72, Nr. 4.

⁵ *Die Heimat Krefeld*, 1938, p. 394 – Berlin Kupferstichkabinett Inv. Nr. 5871; Bock-Rosenberg, *Die Niederländische Meister I*, 1931, p. 120; *Maten van de Berlijnse tekening* 14,8 × 18,4 cm.

⁶ Walther Bremen, *Die Hortges Poort binnen Anrath und das Wirtshaus 'Zur blauen Hand'*, in: *Der Niederrhein, Krefeld*, 1960, p. 45. – Bremen baseerde de naam Hortges Poort op de toenmalige eigendomsverhoudingen. De naam is evenwel – zoals Bremen zelf zegt – niet historisch bewijsbaar. Te zelfder plaatse op pagina 48 een afbeelding van de kadasterkaart van 1861–62.

⁷ *Teekeningen van Rembrandt en zijn School*, 1942, p. 68–69, Nr. 1 en 3.

Afb. 2. Gezicht in Anrath,
Rijksprentenkabinet Inv. A 3387

ook de maten geen bezwaar opleveren, deze tekeningen eveneens met Anrath in verband brengen. Zo zouden vier tekeningen gevonden zijn die wellicht in het boek Doomer-Hoff thuisbehoord hebben.

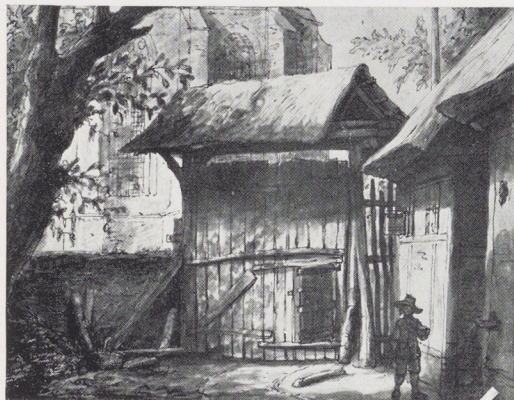
Kan men nu uit de herkomst van de bladen nog andere conclusies trekken? Over het lot van de kunstboeken valt weinig te vermelden. Kunstboeken van Doomer komen voor in de veiling van de verzameling Tonneman, Amsterdam, 21-10-1754 (Kunstboeken R, S en T). Zij bevatten tekeningen van de reis naar Duitsland en Frankrijk. Maar er zijn geen werken bij die met Anrath verband houden. Het kunstboek Doomer-Hoff was blijkbaar andere wegen gegaan of waarschijnlijk al heel vroeg uit elkaar genomen. De Dymbkes Poort komen we tegen in de veilingcatalogus van de verzameling Ploos van Amstel, Amsterdam 3-3-1800, Kunstboek E onder nr. 33, en wel met een pendant: 'een Woning by den Vestmuur van een Stad, gestoffeerd met verscheiden Beeldjes; (beide tekeningen) meesterlijk met de Pen en Roet geteekend, en dun gecouleurd...'

Al zijn deze aanduidingen niet erg nauwkeurig, men kan ze toch wel betrekken op de Amsterdamse tekening van een boerenhofstede met hoge boom, omdat de vermelde overeenkomst in techniek haar bevestiging vindt in de originelen. Ofschoon op de Amsterdamse tekening het verzamelaarsmerk van Ploos van Amstel ontbreekt, moet zij toch in zijn bezit geweest zijn, aangezien hij er een prent naar gemaakt heeft (als G. van den Eeckhout).

Een vergelijking met het Berlijnse blad is zeer verhelderend. Op beide tekeningen wordt dezelfde muur weergegeven: de muur van het kerkhof van Anrath. Raadpleegt men ter nadere oriëntering de kadasterkaart van Anrath uit 1861-62, dan komt men tot de conclusie, dat de boerenhofstede op de Amsterdamse tekening de herberg 'zur blauen Hand am Kirchhof' is, die aan de Doomers toebehoorde en waar Lamberts vader Herman Doomer vermoedelijk geboren werd. Het uitzicht op deze tekening (afb. 1) lag precies tegenover dat op het Berlijnse blad (afb. 4). De Amsterdamse tekening Inv. Nr. A 3387 (afb. 2)

Afb. 3. De Dymbkes Poort, British Museum, Londen

Afb. 4. Gezicht in Anrath, Kupferstichkabinett, Berlijn

laat zich voorlopig niet nader lokaliseren. In ieder geval is het duidelijk dat het hier een motief uit Anrath betreft, omdat alle bijzonderheden overeenstemmen met de overige genoemde tekeningen.

Na dit alles begrijpt men dat de band Doomer-Hoff voor Lambert Doomer zowel uit artistieke overwegingen als op grond van zijn familiegeschiedenis van bijzondere waarde geweest moet zijn. Het was het resultaat van zijn werkzaamheid

als kunstenaar in Anrath. Wat behalve de vier genoemde bladen nog tot de inhoud heeft behoord valt voorlopig niet meer na te gaan. Het waren er echter ongetwijfeld meer, want slechts vier tekeningen zouden de samenstelling van een kunstboek ternauwernood gerechtvaardigd hebben. Doomers verblijf in Anrath was niet zomaar een van de gewone pleisterplaatsen. Het is veelbetekenend, dat hij voor de band een eigen naam had, die althans aan zijn vrienden – Doomer stierf kinderloos – bekend was, want anders zou deze zeker niet in de inventaris van de nalatenschap zijn opgenomen.

Hoe dit ook moge zijn, een zeer persoonlijke kant van de kunstenaar is ons door Doomer-Hoff duidelijk geworden.

NASCHRIFT

Na inlevering van het manuscript werd de auteur erop opmerkzaam gemaakt dat Mr. Chr. P. van Eeghen in een lezing voor het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap in Februari 1959 op de samenhang van de vier bovengenoemde tekeningen had gewezen en ook de betrekkingen met Anrath had opgemerkt. Mr. Chr. P. van Eeghen heeft zich niettemin met mijn publicatie accoord verklaard, waarvoor ik hem op deze plaats nogmaals hartelijk dank wil zeggen.

Inmiddels heb ik nog een tekening gevonden die tot het kunstboek 'Doomer-Hoff' moet hebben behoord, namelijk een krijttekening in het Städtisches Kunstinstitut in Frankfort (inv. nr. 3701), al is deze ook van iets kleiner formaat (11,6 x 16,7). De muur van het kerkhof, de gefantaseerde poort (dezelfde als op het Berlijnse blad) en de gevel met het vakwerk zijn typisch voor de Beneden Rijn. Het blad in Frankfort stemt stilistisch overeen met de vier besproken tekeningen.

H. D.